

ոչ կոչուածն ունիմ, ոչ ակործակ, ոչ ժա-
մանակ: Բանասիրի յատուկ գործ չէ այդ,
այլ լրագրաց՝ որ ամէն օր լայն լայն էջեր
պիտի մրոտեն: Միայն ցանցառարար կ'ե-
րեւիմ, կը ստիպուիմ երեւիլ, երբ լեզու-
նեւրը բերաններէն չափազանց զուրս կ'ըն-
կնին, և կը հրաւիրեն զիս թիչ մը ներս
ամփոփելու զիրենք՝ յօգուտ հասարակաց:
Աշխարհիս վրայ ամէն բան ամենուն հա-
մար չէ. և ես սա պոլսեցի ընդդիմախօս-
ներս ընթերցողացս կարգին մէջ երբեք
հաշուած չէի: Իրենք զիրենք զրին անոնց
մէջ, Եւ իրաւամբ հաշուեցի այնպիսի
մարդիկ, որոնք հնախօսական աշխատու-
թեանցս մէջ «գեղնած ու փողոտած թրդ-
թեւ» կը տեսնեն. ինչպէս պիտի տեսնէին
Բրազիլի բնիկներն ալ, եթէ մտնէին և

ակնարկէին մեր գրատանց մէջ դիզուած
հատորներուն: Չեմ մեղադրեր, այլ կը
կրկնեմ, ամէն բան ամենուն համար չէ.
ինչպէս ինձ համար ալ չեն Պ.ի խմբա-
գրականներն ու Մեք խօսքերը, և ես չեմ
կարողար զանոնք, բայց միայն երբ ինձ
ցոյց կու տան անոցմէ մին կամ միւրը՝
որ կը հրաւիրէ զիս կարդալ, լաւ կ'ընեն
ընդդիմախօսներս ալ չկարողալ իմ գրած-
ներս: Ազոյ՛ խղճերնին չի պղտորիր, չդեր-
նին չեն գրգռուիր, հանգիստ կը քնանան,
և զիս ալ չեն ստիպեր կրկնել. կօշկա-
կարը կօշկէն վեր չ'ընէ:

Այսքանը բաւական թող համարին քն-
նադատներս՝ անցելոյն և ապագային հա-
մար:

Հ. Վ. ՀԱՅՈՒՆԻ

Հ Ո Պ Ի Խ Մ Ը

ՆՈՒՆԻՐ՝ Ա. ԳԱՐԻՊԵԱՆԻ

Լայնատարած դաշտերու լըռութեան պէս ահաւոր,
Ես կը սիրեմ անգունդին ցաւին ճիւղերը բոլոր.
Ես կը տենչամ որ կուրծքիս փոթորկին հեռ տառապի
Անապատի աւազին անսանձ սուլումը մեծդի:
Ես կը տենչամ ըմբոշխնել միայնութեան հոգիին
Կապոյտ յոյզերը նընջող, և սեւ սարսափն անհունին.
Ճախրել բարձունքը լեռան, և այդ մրուայ կատարէն
Դիտել վէրքերն երկնքին ուրկէ շանթեր կը ժայթքեն.
Ապրիլ, հրեմուանքը մոռցած, հոն, ուր անդորրն իսկ կրնայ՝
Սարսափի շիթ մը խառնել հոգիիս մէջ հեւամազ:

Դիտել անփոյթ, երբ հովերն ամպերն առած կը տանին,
Երբ կայծակին պոռթկումէն կը պայթի կուրծքն երկնքին.
Երբ բընութիւնն յաղթըւած իր ոյժերէն վիթխարի՝
Հըպարտ սրտի մը հանգոյն իր արցունքով կը յուզուի:
Վշտի՛ դաւակ, հովիտներն ու առուակներն երազուած,
Ջախջախ պատեր մատուռի, և նոճիներ սրբացած,
Յանդի կաղնիներ, որոնց տակ հոգիս երկա՛ր կը խոկար՝
Չօրօրեցին վայրկեան մ'իսկ այս իմ ցաւերն հոգմավար,
Դողդո՛ղ քայլերս չըզլտան ո՛չ մէկ դաւար արահետ.
Ես կը բաղձամ նոյնանալ բընութեան մեծ վշտին հետ:

Առոյգ հասակըս, աւաղ, որպէս ամպրոպ մ'յապաղած,
Որպէս պատառ մը ժայռի լեռան կողէն անկատուած,
Որպէս արծիւ մը յողնած իր խօլ թռիչքէն յուսահատ՝
Կ'իյնայ յանկարծ խոհերուն բարձունքներէն միգապատ:
Անկուծիս մէջ, ինչ է այս, կը զգամ միջոցը անհուն
Որ կ'ամփոփուի գանկիս տակ աղուոր աչքի՛ մը հանդոյն.
Մինչ ես ձեռքերս խաչաձեւ, ակնարկս ուղղած Ունայնին՝
Հըպարտօրէն կը խայտամ ոյժի՛ն վրայ իմ մտքին...
Լուռ ու խոհուն, տիրական, իմ լանջքին տակ կարեւր
Կը զգամ յոյգեր ահաւոր և հեթանոս հըրճուանքներ:

Ահ, ինչ հըրճուանք մոլեկան, և բարբարոս ըզգլխոնք,
Որ էութիւնս կը պրկէ որպէս բոցուտ տառապանք.
Ահ, ես կ'ուզեմ որ վշտիս բացած վէրքերն արիւնոտ՝
Տիեզերքի ցաւերուն քամեն երակը թունոտ...
Քամեն ... և շուրջս փռուին թանձր քօղեր մըթութեան.
Ի՞նչ ժայթքումին մէջ մարի Լոյսին շառափն ոսկեման.
Չըլլասուի ո՛չ մէկ աղմուկ անլըպետին խորերէն,
Բընտութեան խոր արգանդին խըպոտ ձայներն իսկ լրռեն...
Անճրխիթար, որբացած, անհունութեան մէջ անծիբ՝
Լըսուի միայն հեզ կաթուռն արցունքներու՛ վշտակիր:

Կու լամ եղբայր, կու լամ ես, մատղաշ տարիքս բուրեան,
Որ աշնան շիւղ մ'է տժգոյն դաշտերուն մէջ հոտեւան.
Կու լամ խոհերս ճերմակ, որոնք անցան ու գացին
Անբըծութեամբը պայծառ իրենց անմեղ խոյանքին:
Կու լամ դաշտերն հայրենի և անտառներն երկիւղած,
Որոնց ծոցին մէջ հոգիս երբեմն հանճը մ'էր դըտած:
Կ'ողբամ հիւղակըս բարի, ջուրի կաթի՛լն առուակին,
Ծառերուն շուքն երկարող նինջին վըրայ Կանաչին.
Որոնք այլեւս, աւաղ, մոռացումի մէջ ինկած՝
Կու գան երբեմն միայն յուզել խոհերս ամպամած:

Անդուսպ մոլուցք մ'յանկարծուտ կ'արթըննայ հէք կուրծքիս տակ,
Եւ կը սեղմեմ բըռունցքիս ընդգրկած վիշտը համակ.
Կանգ կ'առնէ զարկը սրտիս անդորրին խորն հոգիիս՝
Երբ կը յիշեմ ես դարձեալ գերեզմաննոցը գիւղիս...
Հոն, ուր անկիւն մը մըթին իր խաչին հետ միայնակ
Դեռ կը հանգչի տխրօրէն կեանքիս ըսկիզբն անուշակ:
Դեռ կը յիշեմ թէ ի՛նչպէս մայր մ'եւ երկու սիրասուն՝
Լուռ ու խոհուն դիմեցինք գէպ ի չիրիմն իր թաղուն.
Տեսնայ արցունքը անոնց աղօթքին մէջ դողահար...
Մինչ իմ հոգին մանկունակ՝ արտասուել իսկ չէր կրնար:

Ես այն օրէն, ո՛վ եղբայր, տենչանքներուս հետ անյոյս
 Թախիծն հոգւոյս մէջ մընաց և արցունքն ալ աչքերուս.
 Իւ իմ պայծառ կապոյտին տարածութեան մէջ կանգնած
 Ըստուեր մը միշտ կը յուզէր ներսիս խինդերը ծըլած...
 Լացի երկար, արեւն երբ կ'ելլէր կատարը լեռան,
 Երբ կը ծածկէր բընութեան մերկութիւններն անսահման.
 Երբ մըթութիւնն իսկ ունէր ցոլեցերուն տակ լուսնակին
 Գոնէ կարկաշն առուակին և սարսուռներն եղէգին...
 Լացի՛ լըռին... որ գուցէ պարպըի հեւքը սրտիս,
 Բայց զո՛ւր էր զուր, օրէ օր աւելցաւ ցաւը ներսիս:

Եւ ես մեղո՛յշ պատանիս դարձայ երգիչը մահուան.
 Փափագեցայ որ դողան զարկերուս տակ մոլեկան,
 Ինչպէս խրոխտ ժայռին դէմ մըռնչիւնները մըրըրկին,
 'Կեղին լարերն հոգիիս՝ հոգիին հետ տիեզրին:
 Ինչպէս բաղեղն որ գիտէ քամել հեշտանքը վարդի,
 Եւ ինչպէս սարդն որ կ'ըղձայ չափել կամարն ոստայնի՝
 Ես ալ, եղբայր, անտեսած կախարդանքներն հաճոյքի՝
 Մոլի՛ր պէս նետուեցայ բազուկներուն մէջ վշտին:
 Լքուած մ'էի, բայց ազատ, նախատուեցայ, միշտ հըզօր,
 Տառապեցայ ընդերկար, բայց ես մեծցա՛յ օրէ օր...:

Խաղաղ իրկուն մ'ալ գարնան երբ շառափներն արեւուն
 Կը մոռնէին ակամայ ճիւղերուն մէջ դողդոջուն,
 Երբ հեզ շիւղերը խոտին և տերեւներն անխրո՛վ
 Կ'օրօրուէին մեղկօրէն զեփուռին գաղջ համբոյրով՝
 Ելայ բարձունքն իմ բլրան, ուրկէ ազատ կրնայի
 Դիտել ժայռերն հեռաւոր և անդունդներն ամեհի:
 Բընութիւնն իմ կուրծքին տակ կ'արձագանգէր այն իրկուն,
 Որպէս քընար մը կոյսի՝ իր տաղերէն երազուն:
 Մոռցայ ամէն ինչ կարծես, մոռցայ ապրումս իսկ յանկարծ,
 Լոկ մըտածում մը դարձաւ այս տիեզերքն անաստուած:

Ինչպէս ամպերն կը ցնդին և կ'ելլէ լո՛յսն արեգջեր,
 Եւ ինչպէս գորշ ալիքէն կը ծընին ջինջ փրփուրներ՝
 Ճիւղերն յուշիկ բացուեցան, և աչքերուս դէմ լուսեղ,
 Եղէգի պէս բարձրացաւ կոյսի մ'իրանը բիւրեղ...
 Յանկարծ սրտիս մէջ խռչուն և հոգւոյս խորն աննըման
 Ինկաւ կայլակը սիրոյ խաղաղութեամբ մ'անսահման:
 Երբ սուէր հոյն իրիկուան, մինչ կատարներն ծառերուն
 Կը հեւային քաղցրօրէն բլրան վըրայ սիրասուն.
 Մատղաշ շիւղեր գարունի և ցօղուններ նորածիլ՝
 Կ'ըմպէին շունչն իրերուն, չիթ չիթ, կաթիլ առ կաթիլ:

Ու կարծես թէ երկընթին ամենախոր արգանդէն
Գլխուս վըրայ կ'իյնային պլըրոտ աստղեր լուսեղէն.
Կարծես ընդերքը հողին ոտքերուս տակ տենդաշար՝
Սղուած ոյժէ մ'անսովոր ահեղօրէն կը գողար:
Ճանչցայ ամէն ինչ սյդ օր, դի սիրոյ մէջ կ'ամփոփուին
Սրբոցած խայթը վշտին և սուրբ ծիծաղն հաճոյքին.
Ճանչցայ թէ Սէրն է միայն որ մահուան գոյժն անարգել՝
Գիտէ վայրկեան մը գոնէ արարածին մոռցընել.
Սէրն է միայն որ կրնայ, ինչպէս արցունքը ցաւին
Երջանկութեամբ լեցընել դատարկութիւնն հոգիին:

Տակաւ, մահուամբն արեւուն ծըլան աստղերը համայն,
Սաղարթներուն մէջ կեցաւ հովին գընացքն յաղթական.
Լըռեց միմուռնի անուշակ մթնոլորտի ձայներուն.
Լըռեց սիրերգն հրմայիչ անմեղունակ շիւղերուն:
Ես այն ատեն, մուծին մէջ և աստղերուն տակ բարի
Անգամ մըն ալ ըղձացի թափել շիթեր արցունքի:
Ինչ դիւթիչ էր այդպէս լուռ, այդպէս մինակ ու նըկուն՝
Անգամ մըն ալ արտասուել բլրան վրայ հովասուն.
Անգամ մըն ալ գէթ ըզգաւ հոգւոյն յոյզովն անվրդով
Թէ կեանքն յուշիկ կը սահի անմեռ սիրով ու ցաւով:

Ոտքի ելայ շըւարած, և տենչացի որ իսկոյն՝
Սեղմեմ մարմինը սիրոյ կուրծքիս վրայ տըրոփուն.
Խեղակորոյս ու վըհատ, ձեռքերս երկինք կտրկառած՝
Ես ուզեցի որ աստղերն իյնան հոգւոյս մէջ այրած:
Այրիւ, այրիւ ուղեցի, և խենթի պէս տառապիւ.
Հիւժիւ մոմի մը հանգստի, և յուզումիս հետ մեռնիւ.
Մահն ի՛նչ քաղցր է, երբ գիտես թէ չքնաղ կոյս մ'յակինթէ
Մահուանդ համար իր աչքին գոհար արցունքը ձօնէ.
Գայ շիրմաքարդ համբուրել, նետել ծաղիկ մը խամրած՝
Սէրէդ ծըլած թախիժին դեղին սարսուռը վայլած...:

Սէր, դուն կապոյտ դիցուհի, ծորած ամբիժ աստղերէն,
Լոյս, որ լոյսին նետեցիր սիրոս՝ անդունդի խաւարէն.
Սէր, որ գիտցար հանճարիս հրպարտ ձախարանքն օդաշու
Բանտել շողի մը նըման ակնարկիդ մէջ ահարկու՝
Եկուր, երբեմըն հոգիս ոլորտներուդ մէջ առած
Նետել ափունք մ'անծանօթ, տանիլ աշխարհ մ'երազուած:
Սէր, Աստուծոյ հետ ծընած, և Մարդուն ծոցն ամփոփուած,
Եկուր, գիշերն երբ կ'իջնէ իր խոհերովն ըղձացուած,
Սէր, ես ծառագ եմ խըրոխտ, և քու իշխանը խոնարհ.
Եկուր, եկուր օրօրել երազանքներս դալկահար:

Իրիւմ, 25 ափտ. 1929

ՎԻՅԷՆ ՍՐԵՊԵԱՆ

